

CHP
ALEYH HALKEVİ
Baskınlığı

TASPINAR

Cumhuriyetimizin

14. ÜNCÜ

YIL DÖNÜMÜ

SAYI: 60.

BİRİNCİ TEŞRİN - 1937 -

15 - 1 - 978

İÇİNDEKİLER

29 Birinci teşrin .
Cumhuriyetin eşiğinde .
Cumhuriyet bayramı (Adana: Ziyadan Parçalar)
Ülkü yolunda .
Hüriyet ve Cumhuriyete dair .
Cumhuriyet köylüsüne .
Cumhuriyet gençliği .
Türklerin Devletçiliği .
Cumhuriyat hakkında .
Cumhuriyet ve Afyon .
Cumhuriyet ve çıkışımız .
Devrim ve gençlik .
Cumhuriyet gençliğine .
Ormanlar .
Raiden parçalar .
Afyona ait fıkralar .
Afyonda esgi zamanlarda yaşayış .

Zihni Çerçel .
Edip Âli .
Bekir Sıtkî Sencer .
Arif Dünder Ataker .
Sabahattin Öz .
Aziz Üçok .
Fikret S. Güneşoğlu .
Şevki Berker .
Halk şairi Y. Zülâli .
Şemsettin Gürpınar .
Murat Öner .
Celil Can .
Muzaffer Görktan .
Fethi Kökkaya .
Süleyman Üçer .
Eeip Âli .
E. Â .

1 Cumhuriyet ve devrimin anlam ve yapımı hakkındaki yazılarla, mahalli tetkiklere ve Halkevlerinin giderine uygun yazılara dergimizin sayfaları minnetle açıktır.

2 Münevver gençlerimizin vatanî ve ulusal mevzulara, memleket ve tabiat güzelliklerine ait yazıları için dergimizde yer ayırdık, ilgilerini ve yazılarını memnuniyetle bekleriz.

Yazı İşleri Direktörü:

Edip Ali Baki.

Kurtarıcı ve Kurucu

BAŞIMIZ

TASPINAR

CİLT : 5.

SAYI : 60.

Afyon Halkevi Tarafından

Her Ayın Ondokuzunda Çıkarılır.

İdare Yeri : Afyon Halkevi

- Birinci Teşrin - 1937

29 Birinci Teşrin

CEMAL FERİT SAĞLAMIN
TÜRK TARİH KURUMUNA
ARMAĞANIDIR

Taşpınar

Birinci Teşrin şüphe yokki sonbaharın güzel aylarından 29 birinci Teşrin de yılın 24 saatlik günlerinden biridir. Fakat niçin bütün Türkiye bu gün şaha kalkmış gibi ayakta ve heyecanlıdır? On beş yıldan beri öbür ayların öbür günleri de bizi Cumhuriyet havasile besliyerek yaşatmıyor mu? Şüphesiz şu aziz vatanda ayakta olan her varlık Cumhuriyetin eseridir. Şüphesiz her gün bu günkü gücümüze bir şey daha ilâve eden Cumhuriyettir. Ancak 29 birinci teşrin, 1922 denberi bütün yapılanları gözönüne getiren, bütün kendilerinden hayat aldığımız eserleri sırasile düşündüren bir hassaya maliktir. Birinci Teşrinin 29 zu, okulu tatil olan çocuğa okula Cumhuriyet için gittiğini, bayramını yapan asker süngüsünün Cumhuriyet için parladığını, masasını bırakan işyara kaleminin Cumhuriyet için işlediğini... düşündürmek ve inandırmak, bağlanmak ilhamını veriyor.

Cumhuriyet ne yaptı? Bunu bir bir anlatmağa belki ömrümüz yetişmez. Şu kısa cümle ile hepsini anlatmak istiyoruz: Türke hayat-tan lâyık olduğu nasibini verdi.

CUMHURİYETİN EŞİĞİNDE...

Edip Ali.

Cumhuriyet halkın bağrından doğan güneştir ; Işığı herkes için .

...

Cumhuriyet perisi mücevherli tahtlarda değil , kalplerde oturur .

...

Hürriyet perisi istibdadda ayak altında ; Cumhuriyetinde baş üstünde .

...

İstibdadda mevki verilir , Cumhuriyetinde alınır .

İstibdadda bendeniz . . Cumhuriyetinde ben . .

...

İstibdadda :

Zadekân ; Eşrafi belde ; Ayanı memleket . .

Cumhuriyetinde :

Halk çocuğu ; Halkımız ; Köylüler . .

...

İstibdadda servet ve mevki, ekseriya talih ve tesadüf ; Cumhuriyetinde dilek ve bilginindir .

...

Onbeş yaşına basan Cumhuriyet çocuğu beş asırlık ihtiyar bir tarihin köhne kabına ayaklarını basarak haykırıyor :

Anadoluda sen ne yaptın ?

...

Vatan menşurundan geçerken Atatürk ışığının verdiği renkler : İstiklal, Cumhuriyet, asayiş ve bayındırlık, Ulusal haysiyet, Ankara, Fabrikalar, bankalar . . .

...

Adanmış Ziyadan Dargalar .

- 11 -

Derleyen :

Baki Sıtkı Sonca.

CUMHURİYET BAYRAMI :

VATANA HİTABEN

Bir zaman neydi bu mülkü millete yer, yer çatan
Bir alay akrep, yılanlardı hariminde yatan
Hâri mihnetti , esaretti bütün çeşme batan
Tahtı istiptadı sinenden bugündür hep atan
İydi Cumhuriyetin olsun mübarek ey vatan!

Öyle bir zincire bağlanmıştı ruhu memleket :
Sûbesu ahkâmı keyfiye, tağallüp, mefsedet
Bir tasallutten ibaretti bu mülke saltanat
Düştü hep vadii hizlâne teazzumlar satan
İydi Cumhuriyetin olsun mübarek ey vatan !

Âkîbet verdi cezayı zalime aksi amel ,
Hufrei hîçiyeye göçtü koskoca sağlam temel,
Gülmiyen yüzler bugünde oldu handani emel
Nerde şimdi kâse-i amale zakkumlar katan
İydi Cumhuriyetin olsun mübarek ey vatan !

Sayü gayret âteşi yansın, ocaklar harlasın;
Kalmasın bir kimse âtil, köylü eksin tarlasın;
Kevkebi ikbâlî millet parladıkça parlasın .
Bulmasın sahnende ekmek bâdemâ bir şarlatan
İydi Cumhuriyetin olsun mübarek ey vatan!

ÜLKÜ YOLUNDA...

Arif DüNDAR Ataker

Eylerinde sarsılarak bir atın
Şen dereler, yüce dağlar aşarken ,
Gözlerinden yurt sevgisi taşarken
Esiriyin mukaddes bir maksadın .

Vatan yeli dağıtıyor derdimi ,
Fırtınadan hız alıyor gayretim ,
Asırlara hakim olan milletim
Karşısında unuturum kendimi .

« Halka rağmen fakat yine halk için »
Bu gayedir işte benim taptığım ,
Vatan için, millet için, hak için
Hizmet değil, vazifedir yaptığım!

Eylerinde sarsılarak bir atın
Şen dereler, yüce dağlar aşarken
Gözlerinden yurt sevgisi taşarken
Esiriyim mukaddes bir maksadım.

Fartı emniyetle şimdi zevki hürriyet yaşar
Cabeca envarı behcet kevseri nüzhet taşar ,
Yalnız bir benmiyim , âlem bu ikbale şaşar
Varola çehi umuru desti himmette tutan
İydi Cumhuriyetin olsun mübarek ey vetan!..

Hürriyet ve Cumhuriyete dair.

Sabahattin ÖZ.

Dağları severim . Onların başları yerin sinsi alçaklığından, daima izzeti nefse basan ayakların insafsız çigneyişlerinden bir irade bükümü halinde tepelerile , korkak bulutları , sayısız hırçın hain , mülâyim ve okşayıcı rüzkârları yırtan göğe ; sonsuz hürriyeti kanatlarile besliyerek himaye eden göğe yükselirler .

Hele bazıları bütün bir imanla sıyrılmış bir kama gibi saldırış - dadırlar .

* * *

Denizi severim . Uzaklıkları için bile göz görse hududlarını her kesin gözünün kuvvetine göre hududlamaz . Mai , yeşil enginlerinde insan , ciğerlerinin bütün kuvvetile ferah bir heva teneffüs edebilir . Hiç bir zaman insanlar onun yüzüne küstahca ayaklarını basmağı a - kıllarından geçirmiş degillerdir .

O asla böyle bir şeye müsaade etmedi . . . Göksünde bazan bin bir hırsın helecını kabardığı da olur .

* * *

Başımda her gün büyük mai gözlerle daima beni nur dalğaları içerisinde yüzdüren göğü en çok severim .

Her ne kadar hürriyetin babası mert dağ , anası mert deniz ise de hamisi de mai ve tek gözile kudretli gökdür . . .

Eteklerini dağın ve denizin arkasına atarak onları boşlukların zalim tehdidinden , insafsız ibhamından yine o korur

Neslimi en çok severim . Bütün bu örnekleri onlara neslim verdi .

Bir zamanlar bir denizdi . Görmek kabiliyeti olan bütün gözlerin önüne hürriyeti serdi .

Zaman geldi çetin bir dağ oldu ; hürriyeti öldürmek isteyen - lerin karşısına bütün bir mertlikle dikildi ve nihayet bir gün , en büyüğünün mai gözünde gök olduk . Onu ve onları Cumhuriyet an - nenin kudretli kanatlar arasında sardı , sardı . .

CUMHURİYET GENÇLİĞİ..

FİKRET S. GÜNEŞOĞLU.

Barut koksu, duyduğumuz ilk koku olmuş .
Gözlerimizi açan, şarapnel parçaları imiş .
İlkgördüğümüz görü, anamızın gözyaşlarıyla .. bacılarımızın
boyunu bükük başları olmuş ;

Babasızlığın acısı .. açlık ve sefaletin dehşeti, daha körpe
yaşlarımızda, bağrımızı dağlamağa başlamış ;
Ve işte, bizim doğuşumuz böyle .. büyüyüşümüz böyle olmuş .

Çırpınan kalpler .. hıçkırın sineler, karanlık muhitlerine,
Mavi bir güneşin doğduğunu görmüşler ;

Işıksızlığa alışan gözler, bu tanrısal nur içinde kamaşmış;
Ve o Nur, onlara, İstiklal ve Cumhuriyeti, akıllara
hayret veren, devrimleriyle beraber göstermiş .

Bu günkü nesil .. Harp nesli .. Barut kokusu içinde do-
ğan, Şarapnel parçalarıyla gözleri açılan Bizler, Atamızın ya-
pıcı, yaratıcı başı altında .. Cumhuriyetin gölgesinde kıvanç
la yaşıyoruz ,

Kafalarımız, ışığını o baştan alıyor .
Kanımız o kandan .. Heyecanımız, aynı heyecandandır .
Biz, onları, bu Toprak için .. Bu toprakta Kanı bulunanlar
için .. ve bu Toprakın çocukları için saklıyoruz .

Luzumunda o kan akacak ..
Gerektiği zaman, o heyecan dalgalanacak ..

İnanıyoruz ki, Türk bunun için yaşadı, ve böyle olduğu
için de sonsuzluğa kadar yaşayacaktır .

Kafamız, dünün mistik zihniyeti yerine, bu günün müs-
bet düşüncelerine ancak yer veriyor .
Heyecanımız şuurlu.. enerjimiz sonsuz.. Yönümüz, daima ile-
ridir .

CUMHURİYET KÖYLÜSÜNE.

Aziz Üçok.

Köylü kardaş :

Afyon Halkevinin Taşpınar yazalkasında köylüye açtığı yaprakla-
rında ön sözü Cumhuriyet bayramını kutlulama oluyor .

Görüyorsunuzki : Türk ülkesinin her köşesinde şenlikler oluyor,
yüzler gülüyor, gözler parlıyor, her bucakta coşkun bir ibadet heva-
sı var, gönüllerde kalplerde bir baharın çiçekleri kokuyur, her taraf
bayraklarla bezenmiş, kandil, fener, ampül gibi aydınlıklarla gecesi
gündüz olmuş bayram hayatı yaşıyor .

Manka, Tabur, Alay yürüyüşünde geçen erler Türk İstiklâl mar-
şını göklere çıkaran mektepli yavrular hep sevinç içinde coşuyor, her
köşede her kürside bu günün büyüklüğünü bu güne kavuşturan bü-
yük adamın adını anıyor.

Köylü kardaşlar : Siz hepiniz bilirsiniz, her şeyi sezersiniz, bildi-
ginizi bilmezden gelmek tabiatında olduğunu bildiğim için size şura-
cıkta bir kaç dürlü devlet idaresi şeklini kısaca anlatmak isteyorum.

Bugün dünya yüzünde milletleri idare eden üç dürlü devlet ida-
resi vardır . Bunlardan biri babadan atadan oğluna ve onun oğluna
kalan bir hükümdar veya bir kiral idaresidir . Buna mutlakiyet yani
istipdat idaresi denir. Osman oğullarının idareleri gibi; digeride tıp-
kı evvelki gibi bir hükümdar bir kiral idaresinde yalnız bir meclisi

Biz , istiklâl için .. Cumhuriyet için yaşıyoruz .

Altı oktan saçılan ışık, bizim yolumuzu çiziyor .
Heyecan ve enerjimizi bu ışıktan alıyor , bu yolda harcamak
için hazırlanıyoruz .

Yeğane ülkümüz , bize tevdi edilen kutsal eseri , ebedi-
yete kadar yaşatmak .. ve bu yolda , gerekirse , yaşamamağa
katlanmaktır .

Ve zaten bizce :

İstiklâl uğrunda .. Cumhuriyet yolunda ölüm , ölüm
deyil , yaşamamanın ta kendisidir .

bulunan hüûmet şekli; buna Meşrutiyet idaresi denir. Abdülhamidin son günlerindeki idare gibiki, nihayet bundan sonra gelenlerin milleti-ne hale koyduklarını bilirsiniz. bu iki idareden evvelkinin ne kadar zalim bir idare olduğunu söylemeğe bile lüzum görmem. Çünkü o idarenin en çok kahrına uğrayan, en ağır ve acı darbalarını yiyen ve katlanan siz köylülerdiniz .

Bilirsinizki Osman oğulları devleti artık idare edemeyecek hale gelmişlerdi . Vaktile Avrupa, Asya ve Afrikada şan ve şerefile hakim olan biz Türkler buralardan geri çekilmeğe mecbur oluyorduk . Sultanlar, vezirler kumandanlar kendi keyf ve menfaatlarından başka bir şey düşünmemeye başlamışlardı .

Her gittiği yerden zaferle dönen Türk ordusu artık pek az yerde zafer kazanıyor ve gittikçe içinden çürüyordu. bir yandan siyasi kuvvetimiz azalırken bir yandan içtimai ve ekonomik kudretimiz azalıyordu .

Yurdun en taze insanları bütün ömürlerini hudut boylarında aile ocağından, tarlasından uzak geçiriyor. ve Türklerden başka Türk olmayanlar askerlik etmiyorlar, onlar çoğalıyor biz azalıyorduk. o zamana kadar her şeyi yelkenine, gemisine, asker elbisesine kadar kendi yapan Türkler artık her şeyi avropalılardan almağa başlamıştı. orduya eyi bakılmıyordu ve böylecede memleket günden güne aşağılayordu .

Sultanlar yurdumuzu bir kaç çeşit esirlik altına sokmuşlardı . yabancı milletlere, kapitülasyon denilen bir takım imtiyazlar vermişler bu suretle hakimiyetlerini gayp etmişlerdi. memlekette fabrika açamıyorduk, madenlerimizi işletemeyorduk, limanlarımızı, yollarımızı yapamıyorduk. hele köylülerimiz hiç bir vakit rahat yüzü görmeyordu. askerlik yapan onlar, vergi veren onlar, hakaret gören, soyulan döğülen onlardı .

1908 senesinde Rumelide yapılan bir ihtilal neticesinde Abdülhamidin istipdadına son verildi . ve milletin yıllardan beri beklediği huriyet ilân olundu. meşruti bir idare kuruldu. işte meşrutiyet idaresi denilen idare bu idare idi. ne yazıkki bu sırada milletin içinde çıkan ikilik ve başdakilerin idaresizliği yüzünden tarabulus garp muharebesi , balkan harbi çıktı. memleket çok sarsıldı . biraz sonra

harbi umûmi patladı, üst üste gelen bu harpler milletin nesi varsa hepisini aldı götürdü, en taze asker, en genç ve çalışkan erleri gaybetti .

Yine başdakilerin idaresizliği yüzünden girdiğimiz umumi harpde Çanakkale , Kafkas , Irak , Filistin , gahçya cephelerinde kahramanca çarpışan Türk ordusunun akibeti çok feci oldu. bundan sonraki halimiz hepimizce malumdur. her taraftan düşman orduları, işgal askerleri saldırıyor, başta padişah ve onun hain adamları milli varlığı , yer yer çıkan mukavemet hareketlerini kırmağa çalışıyordu .

İşte bu kara günlerde idiki muhakkak olan felâketden kurtarmak için bayrağını açıp ana yurduna koşan büyük tenkeri Atatürk milleti imdadına yetişti. Artık bundan sonraki badireler Türk başbuğun gösterdiği harikalar unutulmaz hatıralardandır .

Atatürk vatanın halası hakkında Erzurum, Sivas kongurularından sonra, aynı zamanda milli hakimiyetin esasını kurmağlarda Cumhuriyet idaresinin temel taşını atmış bulunuyordu .

Milletin İsmetine vatanın sinesine el uzatan düşmanlarla çarpışırken diğer taraftanda asırlarca bu milletin nanü nimetile yaşamış saltanat sürmüş dünyanın zevk safasını yapmış padişah ve sarayla mücadele etmek mecburiyetinde kaldı .

Bin bir badire içinde ve bin bir engel karşısında milletin varlığına; cevherine dayanan Atatürk İnönü; Sakarya zaferlerini ve nihayet bir mucize olan Afyon karahisar ve Dumlupınar meydan muharebelerile düşmanı denize döktü .

Padişah Türkün bu büyük zaferinden korkup bir ecnebi Zırhlısına binerek düşman eline kaçdı . Ve işte o günden sonradır ki tarihte büyük medeniyetler kurmuş büyük devletler yaratmış olan Türklük hakiki varlığını buldu .

Atatürk 29 / 30 Teşrin evvel 1923 tarihinde meclisde resmen Cumhuriyeti ilân etmiş olmaklarda milleti en yüksek idare sistemi olan halkcılık demokrasi idaresine kavuşturdu .

Atatürk bununla yeni bir refah devresi açtı . Bütün bir milletin yükselme devrimi olan Cumhuriyet köylü için varlık kaynağıdır.

TÜRKLERİN DEVLETÇİLİĞİ.

Orhun abidelerine göre ortazaman
Türklerinde devlet teşkilâtı

- I -

Lise tarih öğretmeni

Şevki Berker

Tarihin en eski devirlerinde olduğu gibi ilk ve ortazaman tarihinde dahi Türkler devletçi ve medenî idiler. Eski Türklerdeki devlet teşkilâtını, Gök Türkleri esas ittihaz ederek Orhun abidelerinden lâıykile anlayabiliriz. Abideler muhteviyatının iyi bir tarihî intikad ve inşası bu sahada icap eden malûmatı mükemmelen verebilmektedir.

Tarihî ehemmiyetine ve mevzuumunla alâkasına binaen Orhun kitabelerinden biraz bahsedelim :

Orhun nehri kıyılarında ve Koşu Çaydam gölünün civarında esas itibarile üç taş üzerine kazılan bu abideler, ilk defa Rus Arkeoloğu «Jadrinzew» tarafından 1889 tarihinde bulundu ve «Radloff» un başkanlığı altında bir ilmî hey'et tarafından atlası neşrolundu.

Fakat, abideleri asıl okuma şerefi Danimarkalı Profesör «Wilhelm Thomsen» e aittir. Abidelerden biri Gök Türk hükümdar sülâlesinden «Bilge Hakan» diğeri de kardaşı «Kültekin» namına sekizinci asırda dikilmiştir. «732 - 735» Kitabeler «Thomsen», «Radloff» ve «Meliyoranski» gibi âlimler tarafından okunup Fransızca^a, Almanca ve Rusca tercümelerile neşrolunmuştur. Üçüncü taşı «Tonkuyuk» kitabesi teşkil etmektedir. «Thomsen», 1916 da «Turcica» adile neşrettiği bir eserde bu sahada ilk eserinin tefsir ve tashihini yapmış ve bilâhare 1922 de son ve daha mükemmel bir şeklini çıkarmıştır. (I)

(I) «Wilhelm Thomsen» orhun kitabelerine ait eserini «Inscriptions de L'orkhon» adile «Helsingfors» da 1896 tarihinde tabettirilmiştir.

Bizde ise Thomsen ve Radloff'dan iktibas suretile Profesör Necip Asım tarafından «En eski Türk yazısı» Ve nihayet «Orhun Abideleri» adlı malûm eserler neşredildi. Necip Asımın 1940 da neşrettiği «Orhun Abideleri», hatalı olmakla beraber Arap harflerile basıldığı için metin kısımlarının iyi okunması bakımından da mahzurlu idi. nihayet orhun abidelerle diğeri bazı yazıtlar, «Eski Türk yazıtları» namile Hüseyin Namık orkun tarafından 1936 sene. sinde itinalı bir şekilde neşredildi.

Orhun abideleri yalnız tarih bakımından değil, Türk Edebiyatı ve Türk hukuku tarihi bakımından da fevkalâde ehemmiyetlidirler.

Orhun kitabelerinde devlete «İl», hükümdara «Kagan», asillere «Bey» millete «Budun» denmektedir. Devlet teşkilâtı dahilinde bu - lınau bu kelimelerin her biri hukukî bir manayı ifade eder.

«İl = Devlet». — «Thomsen» in ilk eserini intikade tabi tutan «Radloff», «İl» kelimesini «Kabile ittiadı» şeklinde tercüme etmiş, «Thomsen» ise «İmparatorluk» mukabilinde kullanmıştır. «Radloff» un bu tercümesi, belki eski Türk devletlerinin feodal bir tarza istinad etmesinden ileri gelmiştir. İl mefhumu Türk telâkkisinde «İçtimai teşkilât» manasına geldiginden bazı profesörlerimize göre «Thomsen» in tercümesi de tam değildir. Çünkü bu tercüme göre Türklerin yalnız İmparatorluk zamanında bir devlet tesis edebildikleri fikri hasıl oluyor. Halbuki Türklerin, devlet teşkilâtının en basitinden en mürekkebine kadar muhtelif safhalarını yaşadıkları tarihen mahumdur.

«İl» kelimesi, lügattaki manasile muhtelif Türk lehçelerine nazaran, rabıta, alâka ve birleşme manalarını gösterir. Bu rabıta, bütün bir millete tatbik edildiği zaman «İçtimai teşkilât» veya «Müteşekkil Camia» manasına gelir ki, bu müteşekkil camianın hukukî adı da «Dev-tet» dir. Fakat müteşekkil camianın devlet yani «İl» olabilmesi için Yurda, Ulusa, İstiklâle ve nafiz bir hakimiyete sahip bulunması lâzımdır. Bu nafiz hakimiyet devlet kurucuların «Ulus üzerindeki meşru hakimiyetleridir. Türklerdeki devletçilik kabiliyetini ve bu nafiz hakimiyeti Orhun kitabeleri aynen nakletmektedir :

«Öze kök tenri asra yağız yir kılundükda ilkin ara kişi oğlu kılınmış. Kişi oğlunda öze eçüm apam bomın kağan istemi kağan olurmuş, olurıpan Türk budunun ilin törüsün tuta birmiş, iti birmiş. dört bulun kop yağı ermiş, sü sülepen dört bulundağı budunug kop almış, kop baz kılmaş başlıgıg yükündürmüş, tizligig söküürmüş. İlgerü kadırgan yışka tegi, kirü temir kapıgka tegi kondurmuş, ilkin ara idioksiz kök türk ança olurur ermiş. Bilge kağan ermiş, alp kağan ermiş, buyurukı yime bilge ermiş, erinç. alp ermiş erinç, hegları yime budunu yime tüz ermiş. Anı üçün ilig ança tutmuş erinç, ilig tutup törüg etmiş»

«Vilh Thomsen, Inscriptions de L'orkhon; Sayfa, 97 - 98».

Aynı metin (I) :

(I) Aynı metni tekrar koymamıza sebep, «Thomsen» in Orhun abideleri «H. N. Orkun» un Eski türk yazılarında mevcut bazı metin farklarını gösterebilmektir.

« Öze kök tenri asra yağız yer kılundukta ekin ara kişi oğlu kılınmış. Kişi oğlunda üze eçüm apam bumin kagan istemi kagan olurmuş, Olurıpan türk budunun ilin törüsün tuta birmiş, iti birmiş, dört bulun kop yağı ermiş, sü sülepen dört bulundaki budunıg kop almış, kop bax kılmuş, başlagıg yükündürmüş, tizligig söküürmüş. İlgerü kadirgan yışka tegi, kirü temir kapıgka tegi kondurmuş, ekin ara idi oksız kök türk ança olurur ermiş, bilge kagan ermiş, alp kagan ermiş, buyruka yeme bilge ermiş erinç, alp ermiş erinç alp ermiş erinç begleri yeme budunı yeme tüz ermiş. Anı üçün ilig ança tutmuş erinç, ilig tutup törüg itmiş » « Hüseyin Namık Orkun, Eski Türk yazıtları; Sayfa , 28 - 30 » .

Her iki metnin manası :

« Yukarda mavi gök, aşağıda yağız yer yaratıldıkta, ikisinin arasında insan oğlu yaratılmış. İnsan oğulları üzerine ecdadım Bumin hakan, İstemi hakan [Tahta] oturmuş; oturarak Türk milletinin ülkesini, töresini idare edivirmiş, dört taraf hep duşman imiş . Asker sevkedip dört taraftaki kavmi hep «İtaati altına» almış, heb muti kılmış. Başlılara baş eğdirmiş, dizlilere diz çökdürmüş.

İleri [Şarkda] Kadirkan ormanına kadar , geri [Garbde] Demir kapıya kadar [Türk Milletini] kondurmuş [Bu ülkelerin] ikisinin arasında sahipsiz ve teşkilâtsiz [olan] Gök Türkleri tanzim edib böylece otururlar imiş. Bilge hakanlar imiş, cesser hakanlar imiş.

Buyrukları yine bilge imiş, cesser imiş Begleri yine, kavmi yine uygun imiş. Anın için ülkeyi böylece tutmuş ülkeyi tutup türe tanzim etmişler » « Hüseyin Namık Orkun, Eski Türk Yazıtları ; Sayfa 29 - 31 » .

Yine Orhun kitabeleri devlet teşkilâtında asayiş ve adalete büyük bir kıymet vermektedir. Kitabeler bize Bumin sülâlesinin inkırazında asayişe riayetsizliği esas olarak gösterirler :

« Begleri budunı tuzsüz üçün, tabgaç budunı tebligün körlig üçün, aramakçın üçün, inili eçili kinsürtükün üçün, bağı budunıg yonşurtukün üçün, türk budun illedük ilin için idmiş, kakanladuk kaganım yitürü idmiş tabgaç budunka beglik urı oğlu kul boldı, silik kız oğlun kün boldı. Türk begler türk atın ıtı, tabgaçı begler tabgaç atın tutupan tabgaç kaganı körmüş, elig yıl ışığ küçig birmiş » « Hüseyin Namık Orkun, Eski Türk yazıtları; Sayfa , 30 - 32 » .

Bir Afyon Halk Şairine Göre ;

CUMHURİYET HAKKINDA .

Yusuf Zülâlî .

Haydi diyor ileri Cumhuriyet
Geçelim şu suları Cumhuriyet .
Kırdı ağzımızdaki kilidi
Bülbül etti dilleri Cumhuriyet .
Efendilik ağalığı kaldırdı
Azadetti kulları Cumhuriyet .
Nasıl güzelleşdirecek bir görün
Şehirleri hem köyleri Cumhuriyet .
Nere baksen fidanlıklar yapılmış
Bağ edecek çölleri Cumhuriyet .
Anlamazdık Arap Acem sözünü
Kaldırdı bu halleri Cumhuriyet .
Herkes hurdur, serbesdir, müsavidir
Esas kanunda yazmıştır bunları Cumhuriyet .
Nasıl tertip eyledi orduları
Mahv eder duşmanları Cumhuriyet .
Urdu pençesin atdı ülkeden
Cinleri , Şeytanları Cumhuriyet .

Metnin manası :

« Beyleri, kavmi asi olduğundan Çin kavmi de hilekâr, kurnaz [?] olduğu için küçük kardaşlar büyük kardeşlerin aleyhine kıyam ettiği için, beylerle kavm arasında nifak olduğu için Türk Milletinin [Eski-denberi] ülkeli olan ülkesi inkıraza yüz tutmuş. Hakanlık olan hakanını sükûta uğratmış. Çin milletine beylik erkek evlâdı kul oldu evlâdını kul eyledi. Pakize kız evlâdı cariye oldu evlâdını cariye eyledi.

Türk beyleri Türk adını atmışlar, Cin beylerinin Çince adlarını alarak çin hakanına itaat etmişler. Elli yıl işlerini, güçlerini vermişler.... »

« Hüseyin Namık Orkun, Türk Yazıtları; Sayfa, 31 - 33 » .

CUMHURİYET VE AFYON.

Şemsettin Gürpınar.

Dakikalarını yaşamakta olduğumuz ve dahada onun verdiği hızla neşelendiğimiz şu anlarda Türk kütlesinin her sinirinden ve örgesinden eski bir hatıranın yeni bir coşkunluğu: döleni, yeni bir kıvancı fışkırıyor. Bu fışkıran heyecanlar arsında Tarihin Altın kalemle harikalarını yazdığı; büyük savaşın utkularını anıdlarında yazan Afyonu: Ufkun penbeliği altında yalçın, fakat hakikî manasını taşıyan bir tepenin aşınmaz yamacına yaslanmış, Acun Tarihinde ün veren Tarih-sel yurda, Dumlupınar yönüne doğru daima baktığını görüyorum. Aynı görüşle, bakılan (Varlığın) özünü görecek olursanız: orada Ankara'nın mefkûre taşan, İman kaynayan yaratıcı havasının; Afyonun büyüklük taşıyan ve her bakışta kırılmaz, aşınmaz birer anıd gibi yükselen tepelerini kutlıyor, olduğunu göreceksiniz. Bu itibarla Afyon ve onu her an yüksek bir medeniyet sekisine çıkarmak için sonsuz başarılarını sunarak çalışan Büyülerine ve nihayet temiz halkına ne mutlu! . .

Ey Afyon ! Türkün hür ve müstakil bir ulus olduğunu ve daima hür yaşayacağını; kanını dökerek sonunda , köhne bir Tarihi deviren , O büyük savaşın çetin utkusu gene senin Dumlupınar tepelerinden Yurda armagan edildi. ATATÜRK otuz ağustosta harikalar yaratan buyruklarını gene senin tepelerinden verdi . 26 Ağustos sabahı Güneş siyah bulutlardan sıyrılarak ilk verimli ışığını senin tepelerinden saçtı . O gün gönüllere şifa suyu serpildi .

İşte o gün , Türkün öz ruhunda yaşayan , ve türkün tükenmez kanını coşturan, Acunun en büyük adamı, Yaratıcısı başımızda, Türk varlığına kendimizden başka dost olmadığını isbat etti . Bu kurtuluş günlerinde Türkü kurtaran ona yeni bir varlık kazandıran Atatürkün verdiği direktiflerle Türkler yirminci asrın hakimi ve fatihi olacaklardır .

En büyük varlıkların güneşi olan Atatürkümüze ömürler dilerken onun yarattığı Cumhuriyet ışığı altında , Cumhuriyet ve Ulusa yaşa ey Cumhuriyet ve Ulus ! ve yaşa ey onun bahçesinde yetişen güçlü Atatürk gençliği ! diyorum .

CUMHURİYET VE ÇIKIŞIMIZ.

Murat Öner.

Ondört yıl bin çıkıştır. Köhne varlıklarını sakınmak için yokluğa koşanların değil , ölümla alay ederek hayata kavuşanların çıkışı . . .

Ondört yıl bir yükseklik : aşağıda ölüm , yukarıda hayat.. Tarih ; hayata susıyan ölümün, ölümla çenkleşen hayata bu kadar faydalı olduğunu ilk defa gördü . Sarhoş imparatorluk bir deli gibi sağ elindeki hançeri , sol böğrüne saplayıp karanlığa gömülürken ; muhtarip millet, sol böğründeki cevheri sağ eline, sağ elindeki cevheri sol böğrüne vererek aydınlığa sarıldı .

Ve çıkıyor , çıkıyoruz .

Biz göğün cennetine yükselmiyoruz . Biliyor ve inanıyoruz ki cennet, koynunda şehit babamı yatıran türk toprağıdır .

* * *

Ondört yıl bir çıkıştır. Ülküden se'niyete, se'niyetten ülküye doğru bir çıkış . . Atatürk , cemiyeti cumhuriyete yükseltti ; cumhuriyet, cemiyeti Atatürke çıkardı . Ve biz ortakurunun kökleşmiş inanişla - rıyla savaşıyor çıkıyoruz . Akınımız değil uçuşumuz var . Dışta bir güneş zaptetmiyeceğiz , içimizdeki âleme ulaşacağız .

Ondört yılın iki ucunda iki devir : çıra ve alektirik devirleri . . . Bir uçta en faydalı şey ölüm saçıyor; öbüründe en korkunç şey hayat yaratıyor. Aşağıda çıra dumanlarına bürünmüş siyah hayaletler, yukarıda elektriğe garkolmuş ışık kadınlar... Şu tarlalarda gördüğünüz toprağa yükselen mahlûklar , nazariyecilerin ideal tip diye hasret çektikleri melek realitelerdir . Ve bu caddede gördüğünüz pırıltılar çünkü hayaletlerin çocuklarıdır .

Ondört yıl bir çıkıştır . Ölüme inmemek için ona alçalanların değil , cephede dökülen kanların değerini bilenlerin çıkışı . . Şehit babamı koynunda barındıran cennet . . çıra , elektrik . . Siyah hayaletler . . Işık kadınlar .

Ve biz ortakurunla savaşıyor çıkıyor , çıkıyoruz ! . . .

Devrim ve Gençlik.

Colil Can .

İnkılâp yapmış ulusların en önemli davası ; büyük yarınlarını idare edecek gençliğini temiz ruh , sağlam irade ve reel düşünceli bir kütle ve birlik halinde istikbale hazırlamağı ülkü edinmektir .

İşte bu bakımdan ; eşsiz hızile asırları yıllara sığdıran « Atatürk Devrimi » de aynı zamanda başardığı işler arasında kendi kolu ve ayağı olan « Türk gençliğini » temiz ruhlu , ülkülü ve şuurlu bir birlik ve bütünlük halinde büyük yarına hazırlıyor .

Önce ; yaratılan bu bütünlük her şeyden ziyade kuvvet ve kudret ifade eder . Bu kuvvet ve kudreti taşıyan topluluk ; yarının Cumhuriyetini omuzlarında tutacak ve onu ebediyen koruyacaktır . Bu onun en önemli şî'ârıdır . Çünkü onun ruhuna , Cumhuriyet ve yurt sevgisi her şeyden üstün ve kutsal bir ülkü olarak yerleşmiştir .

Atatürk gençliği , bu bakımdan hiç bir ulusun gençliğiyle mukayese edilemez . Çünkü Türk gençliği , Türk ulusunun kendisidir ve Türk ulusuda sonsuz kudret ve kuvvetin kaynağıdır .

Türk gençliği büyük yarında ; Ulu Atasının gösterdiği yolda yürümek ve bu günkü devrimi ileri götürmek davasındadır . Bu davayı büyük başarılarla güdecektir .

Ve eğer gençlik ; bunlardan daha üstün başarılar yaratmak davasına koyulursa ; bunun için de muhtaç olduğu kudreti - En Büyüğünün dediği gibi - yine kendi asil ve temiz kanında bulacaktır .

Gençlik ; büyük yarını mutlak yaratacaktır .

Cumhuriyet Gençliğine.

Muxaffer Görktan .

Bu gün olgunlaşan devrimler yarının büyüğü olan sana emanet olmak üzere hazırlanıyor... «Ey türk gençliği!», diyen şef, Dün elinde tabancası vatan sınırlarını dolaştı . , Sana bir yurt verdi : Eksiz türkiye . bir gönül verdi : Vatan sevgisi . . . Ve senden bir iş istiyor :

ORMANLARIN MEMLEKET BAKIMINDAN OLAN ÖNEMLERİ

(II)

Orman Fakültesinden :

Felhi Köllü .

I — Ormanın iklime yaptığı tesirler :

Ormanın İklim üzerinde tesiri olup olmadığı meselesi çok eski zamanlardan beri bir çok münakaşaların mevzuunu teşkil etmiştir . Biz ancak ormanın iklime olan tesirlerini suni orman teşkili suretile veya mevcut ormanların mahvından sonraki memleket ikliminin tamamen değişeceği ve netice itibarile ormansızlıktan mütevellit sel baskınları gibi doğacak afetlerin meydana çıkması ile ormanın iklime olan tesir ve önemini anlayabiliriz .

İklim mefhumu havanın bir mevkideki bütün cevvi hadiselerin yekûn bir ifadesidir . İklim unsurları olan hararete, Rutubete, Bulutlara , Yağmura , Rüzgâra ve ziyaya ormanların ayrı ayrı tesirleri olmakla neticede ormanların iklime olan tesirleri meydana çıkar . Bu unsurlar içinde ormanın yağmura yaptığı tesirler memleketin refah ve umumi ahengine yaptığı kollektif hizmet ve tesirlerin en mühimini teşkil eder . Ormanın yağmur üzerindeki tesiri o memleketin jeolojik teşkilatileda alâkadardır .

başarmak... Yine yorulmayan büyük asker bir hoca olup yazını öğretti . Şimdi de anadolu bozkırının killi topraklarını sürüyor . Sen o atanın oğlusun . Türk ırkında bir söz vardır . (Atandan gördüğünü işle !) derler . Artık sen de yurdun kireçli topraklarını yumşatmasını , bileceksin ; tarlalarımızı , iğne ucu gibi , sapanla cizmek deyil bir makina tekniğiyle altüst etmek davasındayız . Uluslar gibi topraklarda karışarak devrimler geçirmezlerse verimsiz olurlar .

Cumhuriyetimizin istinad ettiği varlık sensin . Gençlik de vatan sevgisi uyandırmak borçdur . Türk gençliği yurt muhabbeti (damarlarındaki asil kanda mevcuttur .) bizde bir Parti gençliği deyil . . Türk gençliği vardır . İşte yarının ümidi olan sende çalışırken demokrat prensiplerine böyle koşacaksın . Cumhuriyet bize böyle feyiz verdi böyle istiyor .

Orman toprakları diğer açık topraklara nazaran yumuşak ve gevşek oldukları için yağın yağmurların bir sel halinde akup gitmesine müsaade etmeyüp toprak tarafından emilir . Ve orman haricinde Tarım işleri için lâzım olan ve kezalik hayvanlarında ihtiyacı olan suları temin eder. Orman olan yerlerle ormansız sahalardaki yağmur sularının akışları mukayese edilirse çok büyük farklar görülür . Orman bu fazla coşkun su akışlarına meydan vermediği gibi böyle afetlerin önünde her zaman için bir engel hâli teşkil eder . Çıplak sahalarda yağın yağmurlar kaya üzerlerinde fazla tutunamadıklarından derhal akarlar . Fakat bu akışlar toprak üzerinde bir çok oyuk ve yarıkların husulüne sebebiyet vererek aşağılara indikçe yapacağı bir takım menfi tesirlerde artmış olur . Sel ve taşmalar bize muhitteki tabii muvazenenin bozulduğunu her zaman için haber veren birer faktördür . Zira tabiattaki kuvvetlerin muvazenesi bozulduğu , kendisini derhal hissettirir . Bu hususta kıymetli hocam Bay Esat Muhlis Oksal in yazmış olduğu bir eserindeki şu ifadeleri aynen geçiriyorum ;

« Tabiat muvazenesinin mütevazın kuvvetleri arasındaki şu tesanüt ve tabii muvazenenin ağaçla , tarla arasındaki sıkı ahengin bozulduğu her yerde daima su ve ziraat muvazenesinde bozulur . Su muvazenesinin bozulması ise muhitin inhitatı , iskân kabiliyetinin azalması , ovaların , ziraat arazisinin öldürülmesi ve medeniyetlerin ortadan kaldırılması demektir . Muhitlerini ıslah etmeyen ve yükseltmeyen , bilakis muhitlerinin muvazenesini bozan memleketler , dünyanın her neresinde olursa olsunlar , ziraatlarından zenginliklerinden refah ve medeniyetlerinden uzaklaşmağa mahkumdurlar . Halbuki suların nazımı olan ormanlarını muhafaza edebilen ve korumasını da bilmiş olan muhitler , tabiatta ve iklimdeki muvazeneye hakim kalmış , sosyal , yüksek vazifesini yapmış bir muhit sıfatıyla , daima medeniyette ilerlemeğe namzet olan yerlerdir . »

III — Ormanın mihaniki tesirleri :

Ormanların mihaniki tesirleride ön safta gelecek şekilde mühimdir . İklim neticesi ve hava tesirâtı dolayısıyla parçalanmış olan kaya parçaları ve nihayet bir takım safhalardan sonra husule gelen topraklar ormanlar tarafından tesbit edilir , ve rüzgarlarla uçmaması te-

min edilir . Ağaç kökleri ve hatta otcuklar bile toprak sathını örterek onların kaymasına mani olurlar . Ekseriya üzeri çıplak olan yamaçlarda muhtelif zamanlarda arazi kaymasını , toprak inmesini müşahade ederiz . Bunların yegâne sebebi o toprak sathının çıplak bir şekilde oluşudur . Bu münasibetle Afyon ilimizde hasıl olan toprak kaymasını hatırlatmak isterim . Hıdırlık denilen tepe faal urayımız tarafından ağaçlandırılmak istenilmiş ve bir çok çalışmalar neticesinde burada ağaç yetiştirmeye muvaffak olunmuştur . Fakat 936 senesinde fazlaca yağın yağmurların neticesinde yeni çapalanmış olan bu fidan toprakları bir çok otcuklardan kurtararak gevşetilmiş ve bu yumuşak topraklarda yağmurlarla beraber şehire inmiştir . İşte buda bize toprakların her hangi bir nebat örtüsü ile bağlanup ormanların bu yoldaki mihaniki tesirlerini isbata kâfi gelir .

IV — Ormanların sıhhi , ve bedeni tesirleri :

ormanların sıhhi ve bedii tesirleri diğer saymış olduğumuz kollektif faydalarına nazaran nisbeten halk tarafından malûm olan bir hakikattir . Orman gurupları her zaman için o memleketin güzel tabiat abidelerinden birer nümunedirler . Yorulan kafa ve vücutlarımızı ormana çıkmakla gidermiş olabiliriz . Orman havası ve suları şehir suyu ve havalarına nazaran çok daha temiz ve sıhhi olduğu inkâr edilmez hakikatlardandır .

Ormanların maddi hizmetlerinden ziyade bütün bir ulusu alâkadar eden bu kollektif faydaları milletler iktisadiyatında orman siyaseti cephesini değiştirmiştir . Bugünkü orman telâkkisi ; Memleketin ormanları , o memleketin müdafaası sırasına girmiştir . Bundan dolayı ormanların muhafazası ön safta ve ormandan istifadelenmede ikinci safta gelmektedir . Memleketimizin mahrukat meselesi mühim olduğu kadarda zengin maden kömürü yataklarımızın işletilmeleri ile kolaylaşmıştır .

Artık bundan sonra plânlaşan rejimimizin , kömürü çıkaran kazması ; ormana kıyan baltanın mezarını kazacaktır .

Odun yakmak tabiat abidelerini yıkmaktır .

Odunsuz olabiliriz , ormansız olamayız .

İnsan için Kalb ne ise Yurt için orman odur .

RÂ'DEN DİĞER PARÇALAR

(II)

Süleyman Sitti Üçet .

GALEZ (I)

Sensin ol mısır-i dile Yusüf-i Ken'an şekil
Sensin ol âyineî mihr-i dirahşan-ı şekil
Sensin ol İsa nefes kim diyeler ruh-ü revan
Bağlasa lâ'l-ü lebin gibi eğer can-ı şekil
Bunca Yıldır gözedir didei encemle felek
Gün yüzün gibi şeha görmedi tâbân-ı şekil
Hattın ol huccet-i hüsn ol iki ebrular
Kıldı unvanın anın mühr-i Süleyman-ı şekil
Kim ola çâk ede beş beyt ile şi'rin yakasın
Re'yiveş hiçe urup zeyline arslan-ı şekil .

GAZEL (2)

Edüb çemende meclisi gül-ü gül taraf taraf
Zeynetti sahan gülşeni sünbül taraf taraf
Jale Surahî gibi uyar sagar-ı gülü
Saldı hezar-ı gulgule bülbül taraf taraf
Yarın kızardı gördüğü dem gül yanagını
Gonca uzârın eyledi gül-ü gül taraf taraf
Rengin otagla erişüp hâceî bahar
Çözdü çemende bâr-ı tecemmül taraf taraf
Yaşım cihanı gark edicek ben helâk olup
Cânâ her istihvanım ola pül taraf taraf
Miskin Re'yi hâk ola zülfün gamile ger
Kabrin müzeyyen eyleye sünbül taraf taraf .

(I) Süleymaniye Kütüphanesi, Esat Ef. kitapları, No: 3398 mecmuadan.

(2) Süleymaniye Kütüphanesi, Esat Ef. kitapları, No: 3398 mecmuadan.

Afyon'a Ait fıkralar...

Derleyen :

Edip Âli

Bir memleketin tarihinde, hassatan ona iyi hizmet eden folklorunde çok mühim yer tutan şeyler arasında, memleketin zeki ve değerli adamlarının muhtelif vesilelerle meydana getirdiği hoş nükteli fıkralar birinci mevki alır . Bu itibarla bir çok âlim, şair, hattat, zeki adam yetiştirerek kuvvetli bir kültüre sahip olan Afyonda geçen hoş vak'a ve hadiselerle ait tesbit ettiğim fıkraları Taşpınar sütunlarında okuyucularımıza sunmayı düşündük .

İlk fıkraları yalnız şairlere ait olanlardır . Her sayısında karilerimize bir kaç fıkra sunmaya çalışacağız.

Çizmecî oğlu şair Osman Raşide ait : « Afyonlu bir şair ailesi : Edip Âli » adlı eserinden .

1854 tarihlerine doğru idarî teşkilât yapıldığı zaman kendisine vazife verilmiş mumailayh , ziraat yapılan araziye dönümü 40 para - dan ziraatçılar üzerine kaydetmeye memur edilmiş. Afyona dört beş saat mesafedeki mezreada Tabanlı oğlu namında yer tutan, bir aşiret reisininin çadırına iki zabtiye ile misafir olmuş . Niçin geldikleri şaire

GAZEL (3)

Gördü kim yüz verir ol gonce dihen hâre gönül
Tig-ı gamla yüregün eyledi sadpâre gönül
Mâlik-i aşkı olup Yûsüf-ü gülçehrelerin
Su gibi akdı azizim ruhi dildare gönül
Zahmini arz edicek dilbere bir tiğ urdu
Yarelerle yüreğim sanır idi yare gönül
La'l-i renginini vafsetmek olurdu emma
Zevk-i ruhanî ile can vere alvare gönül
Ayag altında nola gâhi olur sak pâmâl
Baş eymeşdim olur şah-ı cihândare gönül
Harcet ol Yusüf-ü gülçehreye nakd-i ömrün
Ra'yiya verme sakın Şahid-i bâzara gönül

(3) Süleymaniye Kütüphanesi, Esat Ef. kitapları, No: 3397 mecmuadan.

sorulmuş ; Raşit efendi bu tarlaların dönümü bir kuruştan sana ve a-
şiretine kaydedeceğim rüsûm vereceksin, demiş .

İri yarı bir adam olan yürük :

— Efendi , demiş , bak ! Şu gördüğün kuyulardan insan kafası
ayıkladım da, bu ıssız, şenliksiz, kuş uçmaz, kervan geçmez yere öyle
oturdum. Kimse benden beş para alamaz . Bana *Tabanlı oğlu* derler .

— Ya !... öylemi ? Kalkın arkadaşlar, atları görün, hazırlayın
gidelim; Afyon Karahisarına bu ağayı getirtelim, tabanına dar bir
çizme geydirelim de bu dağlarda basacak yer bulamasın, bana da *Çiz-
meci oğlu* derler . demiş .

Bu çok ma'nalı ve zarif cevap aşiret ağasının pek hoşuna gitmiş,
hem paraları yani, istenen rüsûmu vermiş . Hem de şairi üç beş gün
misafir etmiş, ikramda bulunmuş .

Şair çizmeci oğlu Ali Feyziye ait « Afyonda bir şair ailesi : Edip Âli eserden » .

Bir tarihte Ali Feyzi, Sandıklıya gitmiş. Ahbab ve yaranı onu ka-
raca ören mesiresine götürmüşler . Bir bağçede akşama doğru bol
mezeli güzel bir rakı sofrası donatmışlar. Rakıya vücûdunu vakfeden
evkaf kâtibi Ali Feyzi sofraya otururken üç defa , yüksek sesle :
(geeel! geeel! gel!...) diye bağırmış etrafındakiler hayretle sağa
sola bakarak, ne oluyor ? hazret ! kimi çağırıyorsun ? diye sormuşlar .

Şair gülümseyerek :

Keyfimi ! azizim, keyfimi ! diye cevap vermiş .

*Yakınlarda hayat ve eserlerini tetkik ve neşrettiğimiz Sandıklılı M. Fikriye ait bir fıkra . « San-
dıklı Halkevinden »*

Bir vakit arzuhalcilikle geçinen Fikrinin arkadaşı çok olduğundan
lüzumsuz ziyaretçilerinden osanmış . Dükkânına şu levhayı yazarak,
asmış :

(Arzuhalci dükkânı her şahıs hakkında elzem ve müstelzem isede
bazı kesen gelip işi ve gücü olmıyarak bir çent saat ikamet eder . O
esnada bir dertli zuhur ederek o dertli mahfi olan efkârını ifade ede-
mediği gibi o müşteri savuşur gider. Ve birde ahbabı geçerken anın
da ikamet etmesi için çağırır . Bunların arzuhalci dükkânında ika-
met etmeleri katiyen memnuattandır .) Ne güzel ders !

Adanalı Ziyaya ait; Meşrutiyetden evvel - BİR AKŞAM SONU - « Bekir Sıtkı Sencerin »

Üstat Ziya bir gün üç dört kadeh arkadaşlarile birlikte arabacı
Cabbar Alinin sürdüğü faytununa atlıyarak doğru İzmir İstasyonu ci-

Eski Zamanlarda AFYONDA YAŞAYIŞ

— 14 —

Edip Âli .

Eski devirlerde halka yapılan zulme ait
iki mühim vasika

*Yıl 1117. H. Afyonda zalim bir mutasarrıf var . Feyzullah paşa bütün
kazaları kasıp kavuruyor. Şuhut ve Boluadını 400 atlı ile basıyor. Halkın e-
linde ne varsa alıyor. Saraya her taraftan şikâyetler yağıyor. Nihayet paşayı
saraya davet ediyorlar. Her halde saray tufeylileri yağmayı üleşmek için ola-
cak! o zaman devletin sagır kapısına Çay kazasından yükseklen şu acı şikâyetna-
meyi aynen okuyoruz :*

Deri devlet mekine arzı daii kemine budırki. Karahisarı Sahip
sancağına tabi Çay kazasının ülema ve Suleha ve bilcümle reaya ve
beraya meclisi şer'e gelüb her biri takriri kelâm edüb bundan akdem
kazamız karyeleri bilkülliye perakende ve perişn olub nefsi Çay kar-
yesi kalub kazayı mezkûre ancak bir karyeye münhasır iken halâ
sancakı mezbure mutasarrıfı Feyzullah paşa üç dörtyüz levend ile ta-

varında karabet adlı bir ermeninin müstecir olduğu o zemanе göre
asri bir şekilde işleyen otelin Gazinosuna gider . Bir masa etrafında
çevrilirler . İçki levazımı tabii ihzar edilir . Ne kadar zaman geçmiş
belli değil . Kafalar kızışır arabacı da bu önü sessiz sonu gürültülü
cürcunalı müşterilerini götürmek için orada bekliyor . Bir aralık bun-
ların içinden henüz kendine malik bir muzip arkadaş diğerlerine bil-
dirmeksizin aralarından dışarı çıkar arabacının ve arkadaşlarının ha-
beri olmaksızın dışarda duran faytuna atlayınca doğru şehire gelir .

Biraz sonra arabacı dışarı çıkar görürkü faytun yerinde yok . Te-
lâşla oraları arar faytundan iz bulamaz içeri girer kendilerinden bile
haberi olmıyan müşterilerine sert bir suratla . Faytunum dışarda yok .
Nerede ise bulun . Der. Bnnlardan her biri görmediklerini ant ve ye-
minlerle teleşli ve sırnaşık arabacıyı iknaa çalışırlar .

O sırada aynı tehditli sual Ziya beye de tekrar edilince üstat he-
men ayağa kalkarak arabacıya : Her yerimi ara ! haberim yok . Ne al-
dım nede gördüm. Diye paltonun her iki yakasını açarak ceplerini
göstermek suretile arabacıya cevap verir .

raf şehriyariden adalet için irsal buyurulan hattı hümayuna itaat etmeyüp yalnız Çay karyesinden bir at ve yüz kuruş alub külli gadreylediğinden sonra tekrar musvidde (suçlu) namile el'an karyemizden bazı adamlarımızı ahzü kabzedüp tağrim ve tecrim edüb zulmü fesadetin nihayeti yoktur. Şer ve şurundan cümlemiz aciz ve fûrumand olmuşuzdur. Lillâhi ve Biresulihi ümmeti Muhammedin üzerinden mezalim ve şûrunu def'eyle. Ahvalimize merhamet ricasile vakî hali arz ve ilâm edivir diye tezarru etmelerile olki vakii hâldir deri devlet masire arz olundu . Baki ferman deri adlindir .

İMZA :
Elzaifilbad Aliyülmevlâyi hilâfeti Çay .

Yıl : 1165 . H .

Sandıklı halkının ağır vergiden şikâyeti :

Baisi tescil budurki : Sandıklı kazası sükkânından Çavuş zade Esseyit Mehmet ağa ve Bosnevi Hasan ağa ve bir kaç nefer ehaliî kazâ meclisi şer'a gelüb medinei karahisar Sahip sakinlerinden fahrü l'emacsîd velâ'yan elhaç Mustafa ağa ve fahrülkuzat Mustafa efendi ve Esseyid elhaç Halil efendi ve nakibüleşraf Esseyid Abdullah efendi ve kethuda yeri hacı İbrahim ağa ve zümre'i hacıyandan hamamcı elhaç Mustafa ve haffaf Arab hacı Ahmed ve hacı Eyyüb ve haffaf hacı Salih ve sairleri muvacehelerinde takriri kelâm eyledilerki Anadolulı valisi ve sancak mutasarrıflarına ta'yin olunan imdadi hazariyye ve seferiyye ibtidai vaz'ında ve cümle sancak ehaliîleri ma'rifetleriyle berveçhi ta'dil tevzi' olunub her taksitde bermucibi pusla hissamıza isabet eden meblâğı bu ane gelince bilâ nîza eyalet valileri ve sancak mutasarrıflarına eda ede gelmiştik . Lâkin bir kaç senedenberi kazamız ehaliîleri perişan olmağla ötedenberi mu'tat üzere verdiğimiz taksitlerden sehmimize isabet edeni edaye iktidarımız olmamakla cümle ma'rifetle ? halimize merhameten bir miktarı tenzil olunmasını iltimas ederiz . Didiklerinde ehaliî kazâyı karahisar dahi filhakika perişan olduklarına muttali' olmalarıla Anadolu valileri taksitlerinden 50 şer gurus ve harçlarından kezaîk 5 şer gurus ve karahisar mutasarrıfı taksitlerinden beher taksite 25 gurus tenzil ve karahisar puslasına zam olunmak üzere bir kaç seneyedek bu minval üzere razı oldukları işbu mahalle tescil olundu .

Fi Cemazielelvel . 1165 . H .

ABONE :

Seneliği [120] kuruş. Abone için Halkevine
baş vurmaktadır.

İmtiyaz Sahibi : Ahmet Sami Onur.

Neşriyat Direktörü : Sami Akyol.

Basıldığı Yer : İkaz Basımevi - Afyon.

Yurttaş **TAYVAREYE YARDIM** *Edersen :*

Karada denizde kendini saydıran Türk , semada da
saydıracaktır.

TÜRK TARİH KURUMU

Kurum Adı: TÜRK TARİH KURUMU
Sicil No: 255.7.2/24/800116
DERGİLER TAŞPINAR V, 55-60 (1937) Markası: MARKASIZ
Bulunduğu Yer: Konusu:

